

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 1959, sp. zn. Cz 5/59

Číslo: 41/1959

Právní věta:

K výkladu pojmu „manželského soužití“ podle § 26 zák. č. 55/1956 Sb.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.01.1959

Spisová značka: Cz 5/59

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Důchod - manželky

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Lidový soud v Jihlavě vyhověl opravnému prostředku navrhovatelky a vyslovil, že Státní úřad sociálního zabezpečení je povinen vyplácet navrhovatelce dnem 6. srpna 1957 důchod manželky. Toto své rozhodnutí odůvodnil soud tím, že z provedených důkazů vyplývá, že navrhovatelka sice v době nápadu dávky nežila se svým manželem ve společné domácnosti, byla s ním však ve spojení, neboť se navzájem navštěvovali a manžel jí pravidelně dobrovolně posílal částku 350 - 400 Kčs měsíčně. Podle názoru soudu šlo tu o skutečné manželské spolužití. Ježto navrhovatelka i jinak splňuje veškeré zákonné podmínky pro přiznání důchodu manželky, bylo jejímu opravnému prostředku vyhověno.

Krajský soud v Jihlavě potvrdil rozhodnutí soudu první stolice. V odůvodnění svého rozhodnutí dochází výkladem § 256 odst. 4 zák. č. 55/1956 Sb. k závěru, že přiznání důchodu manželky je podmíněno tím, že v den nápadu tu musí být manželské soužití. Pod pojmem manželského soužití nutno tu rozumět existenci určitých vztahů z manželství vznikajících. Takové vztahy v době nápadu dávky mezi navrhovatelkou a jejím manželem existovaly, neboť manžel navrhovatelky jí dobrovolně posílal měsíčně částku 350 až 400 Kčs a občas ji navštěvoval. Skutečnost, že navrhovatelka se svým manželem v době nápadu dávky společně nebydlela, není na překážku přiznání důchodu.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že tímto rozsudkem krajského soudu byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Důchod manželky byl zaveden v našem sociálním zákonodárství až zákonem o národním pojištění č. 99/1948 Sb. Důvodová zpráva k tomuto zákonu uvádí, že důvodem pro zavedení této dávky je sociálně politická úvaha, že práci ženy v domácnosti je rovněž pokládat za práci užitečnou pro národní celek a jeho životní úroveň a že ztráta schopnosti k ní je rovněž těžkou sociální škodou rodiny, která má být hrazena národním pojištěním.

Zákon o sociálním zabezpečení č. 55/1956 Sb. tento důchod přejímá a v důvodové zprávě k § 26 se uvádí, že se zachovává dosavadní stav a že bylo v podstatě převzato ustanovení § 64 zák. č. 99/1948 Sb. Ve všeobecné části důvodové zprávy se mimo jiné uvádí, že byly zachovány, popřípadě zvýšeny různé přídavky k důchodu, jakož i důchod manželky, které hodnotí sociální a rodinnou situaci důchodců a podstatně zvyšují jejich příjem. V § 26 zák. č. 55/1956 Sb., který upravuje podmínky pro přiznání nároku na důchod manželky, se v odst. 4 výslovně ustanovuje, že nárok na důchod manželky skončením manželského soužití. Krajský soud tu dochází k správnému závěru, že z odst. 4 cit. paragrafu nutno vyvodit, že předpokladem pro přiznání nároku na důchod manželky je, aby manželka dosáhla 65. roku věku za manželského soužití. Že tento závěr je správný, vyplývá mimo jiné i z důvodové zprávy k § 39 zák. č. 55/1956 Sb., v níž se mimo jiné výslovně uvádí, že případy, kdy nárok na důchod nezaniká odpadnutím podmínky, která jej zakládá, jsou obsaženy v příslušných předpisech (nezaniká nárok na důchod manželky, skončí-li se manželské soužití – § 26 odst. 4).

Z tohoto skutkového a právního stavu je nutno se zabývat vymezením pojmu manželského soužití. Tento pojem nutno vyložit v souvislosti s celým obsahem a smyslem ustanovení § 26 zák. č. 55/1956 Sb. Užívá-li zákon pojmu „manželské soužití“ a nespokojuje-li se tedy pouhým právním stavem založeným na trvání manželství, pak tím zákonodárce chtěl vyjádřit pojem vyššího obsahu, totiž určitou soudržnost manželského svazku, společenských zájmů, jakož i uskutečňování společných rodinných zájmů. Nestačí tedy jakékoli vztahy, jaké mezi manžely trvají obvykle anebo alespoň v celé řadě případů, kdy manželství sice po právu existuje, ale jeho konkrétní náplň ve skutečnosti zaniká (tzv. mrtvé manželství). I když nelze bezvýjimečně trvat na tom, že manželé by museli bydlet v témže bytě, přece na druhé straně vzhledem k účelu, který zavedením důchodu manželky je sledován a vzhledem k tomu, že důchod je zde odvozován z pojištění manžela, že obvykle a pravidlem tu bude, že manželé bydlí spolu ve společné domácnosti, ve společném bytě. Nebude-li tomu tak, a to z vážných důvodů, nutno předpokládat, že jakmile pominou tyto vážné důvody, dojde k obnovení společenství v tom smyslu, jak o něm bylo shora jednáno a že podstata tzv. manželského společenství nebude narušována.

Vyjde-li se z těchto úvah, nelze mít za to, že by podmínka manželského soužití, jak ji zákon stanoví, byla v projednávané věci splněna. Uváží-li se totiž, že stav, kdy manželé nesdílí společnou domácnost, trvá více jak desetiletí, že osobní styk manželů je minimální, že i důvody, pro které manželé spolu nebydlí, jsou odchylně uváděny oběma manžely, pak sama skutečnost, že manžel poskytuje navrhovatelce příspěvek na úhradu osobních potřeb, nemůže odůvodnit závěr, že by mezi manžely šlo o „manželské soužití“, jak je zákon předpokládá. Pokud proto v daném případě byl přiznán navrhovatelce důchod manželky, došlo k porušení zákona v ustanovení § 26 zák. č. 55/1956 Sb.